

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Ecologische Rapportages 2022	TELEFOONNUMMER	+316 38573296
DATUM	29-11-2022	E-MAILADRES	leon.bosman@provincie- utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-148742012-3577	DOMEIN/OPGAVE	LLO
VAN	Leon Bosman	TEAM	NEL
NUMMER PS	PS2022RGW	PORTEFEUILLEHOUDER	Sterk
BIJLAGEN	I. Resultaten flora-en faunakartering 2021 Lopikerwaard en uiterwaarden Lek II. Instandhouding kamsalamander provincie Utrecht III. Instandhouding grote modderkruiper provincie Utrecht		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Jaarlijks informeren we u, zoveel mogelijk in één brief, over dit jaar gerapporteerde ecologische monitoringsresultaten. Voor 2022 gaat het om Utrechtse gegevens van de (landelijke) Achtste Voortgangsrapportage Natuur, de Jaarlijkse inventarisatie Landelijk Gebied (in 2021 uitgevoerd in de Lopikerwaard en de uiterwaarden Lek), de zomerganzentelling 2022 en onderzoeken naar de staat van instandhouding van kamsalamander en grote modderkruiper binnen de provincie.

Inleiding:

Jaarlijks informeren we u over de gegevens die we hebben aangeleverd aan de (landelijke) Voortgangsrapportage Natuur (VRN). Wij maken van deze brief gebruik om u te informeren over dit jaar gerapporteerde ecologische monitoringsresultaten. Voor 2022 betreffen dit de gegevens van de Jaarlijkse inventarisatie Landelijk Gebied (Lopikerwaard en uiterwaarden Lek), de zomerganzentelling 2022 en onderzoeken naar de staat van instandhouding van kamsalamander en grote modderkruiper in de provincie.

[Achtste Voortgangsrapportage Natuur](#)

In het Bestuursakkoord Natuur en het Natuurpact is afgesproken dat de provincies het Rijk jaarlijks informeren over de voortgang van het natuurbeleid. Dit gebeurt door middel van de VRN welke door de provincies (IPO) en het Rijk (LNV) wordt gemaakt. Dit is de achtste keer dat deze wordt opgesteld. Op basis van de VRN voeren de provincies met de Minister een gesprek. De Minister gebruikt deze informatie om het parlement te informeren en heeft de achtste VRN op 8 november naar de Kamer verzonden.

Aan u is toegezegd dat de door Utrecht aangeleverde gegevens voor de VRN ook naar PS gaan. De gegevens zijn samengevat in Tabel 1:

Tabel 1: gegevens provincie Utrecht voor Achtste VRN

	2011-2020	2021	Totaal	Opgave 2027	Restopgave
Functieverandering	1.002	15	1.017	1.570	568
Inrichting	1.952	153	2.105	4.200	2.095
NNN	31.239	269	31.508		

De totaalcijfers uit de VRN wijken af van de cijfers in de jaarrekening doordat onder totaal in de VRN ook hectares worden meegeteld die al door de provincie Zuid-Holland gerealiseerd zijn vóór de overgang van de voormalig Zuid-Hollandse gemeenten naar de gemeente Vijfheerenlanden in 2017. Functieverandering is hierdoor 47 ha hoger en inrichting 118 ha. Ook wijken de cijfers iets af vanwege enkele (grens)correcties in voorgaande jaren.

Uit Tabel 1 blijkt dat er via functieverandering in 2021, van een restopgave voor 2027 van 568 ha, 15 ha natuur is gerealiseerd. Dit blijft achter bij de benodigde gemiddelde jaarlijkse realisatie via functieverandering van ongeveer 125 ha. Ook het aantal ha ingerichte natuur in 2021 (153 ha) is lager dan het benodigde gemiddelde jaarlijkse oppervlak van 300 ha om de opgave voor 2027 te halen. In de '[Statenbrief Ecologische Rapportages 2021](#)' d.d. 24 november 2021 is al met u gedeeld dat de vertraging in realisatie en inrichting een landelijk fenomeen is waarvoor de Taskforce 'Versnelling inrichting restopgave 80.000 ha extra natuur' is ingesteld. Zoals gemeld in de [Statencommissie RGW van 12-10-2022](#) heeft de taskforce [adviezen](#) opgeleverd welke wij nu verwerken in een realisatiestrategie nieuwe natuur. Deze realisatiestrategie zal in januari 2023 aan u toegezonden worden.

Flora-en faunakartering 2021 Lopikerwaard en uiterwaarden Lek (Bijlage I)

Sinds 2005 wordt jaarlijks tien procent van (niet voor natuur aangewezen gebieden van) het landelijke gebied van de provincie zoveel mogelijk vlakdekkend geïnventariseerd op het voorkomen van een selectie van soorten flora en fauna, de zogenoemde karteersoorten. Deze karteersoorten zijn geselecteerd op basis van hun indicatieve waarde voor het voorkomen van bepaalde milieumomstandigheden, hun zeldzaamheid of hun beschermingsstatus. Tevens worden exoten gekarteerd. Voor 2021 bestond het onderzoeksgebied uit de Lopikerwaard, een vrij uniform gebied van open agrarische graslanden, lintbebouwing en enkele lange houtkades, en de uiterwaarden van de Lek.

De agrarische graslanden binnen het onderzoeksgebied zijn soortenarm en huisvesten nauwelijks karteersoorten. Dit geldt eveneens voor de meeste bermen. Verreweg de meeste karteersoorten zijn in sloten en op slootoevers aanwezig. De meest soortenrijke oevers bevinden zich centraal in het noordelijke deel van de Lopikerwaard, in gebieden waar inrichting en beheer hier specifiek op zijn afgesteld. De uiterwaarden hebben veruit de hoogste biodiversiteit van het onderzoeksgebied, ook voor soorten van grasland en ruigte.

Het voorkomen van de karteersoorten in het gebied is relatief vergelijkbaar met de situatie rond 2000, maar vertoont een duidelijke verslechtering met de situatie van rond 1980. De afname is met name markant voor soorten die gevoelig zijn voor overbemesting, intensief maaien en het schonen van sloten. Tevens zijn er, met name in de noordwesthoek van het gebied veel waarnemingen gedaan van Amerikaanse rode rivierkreeft.

Zomerganzentelling 2022

Jaarlijks wordt op initiatief van de provincie Utrecht en de Faunabeheereenheid het aantal overzomerende ganzen in Utrecht geteld. Toegezegd is om deze informatie aan de ecologische rapportage toe te voegen. Deze telling vindt plaats als onderdeel van de Utrechtse ganzenafspraken zoals die in het [Beleidskader Wet Natuurbescherming](#) (PS 16-12-2016) zijn opgenomen. De doelstelling is de schadecomvang van de grauwe gans (*anser anser*) terug te brengen tot het niveau van 2005 en van de brandgans (*Branta leucopsis*) tot 2011. Hiertoe dient de populatie grauwe ganzen gereduceerd te worden tot een voorjaarsstand van 4.000 dieren; de daarbij berekende zomerstand is 7.000 grauwe ganzen. De populatie brandganzen zou een voorjaarsstand van 3.000 vogels moeten zijn; de daarbij berekende zomerstand is 5.000 brandganzen. In Tabel 2 zijn de totale aantallen overzomerende ganzen weergegeven, en specifiek de aantallen voor grauwe ganzen en brandganzen.

Tabel 2: aantal overzomerende ganzen in de provincie Utrecht

Jaartal	Overzomerende ganzen	Overzomerende grauwe ganzen	Overzomerende brandganzen
2012	50.185	35.688	5.952
2013	50.937	36.402	7.173
2014*	38.091	26.567	4.360
2015	40.594	29.384	4.184
2016	37.744	28.064	4.113
2017	38.729	28.120	5.180
2018	39.328	26.406	7.091
2019**	35.052	24.888	3.275
2020	Geen telling i.v.m. Covid	Geen telling i.v.m. Covid	Geen telling i.v.m. Covid
2021	52.420	39.132	4.636
2022	38.929	31.533	2.154

* Vanaf 2014 zijn de Utrechtse ganzenafspraken van kracht.

** Vanaf 2019 is dit inclusief het aantal ganzen dat is waargenomen in de per 1 januari 2019 toegevoegde delen van de Vijfheerenlanden. In 2019 waren dit 4.956 en in 2021 6.139 ganzen, in 2022 5.366.

Met betrekking tot de standpopulatie grauwe ganzen is het duidelijk dat het niet lukt om de populatie met de huidige ontheffingen en inspanningen te reduceren naar het afgesproken niveau. Wel wordt de populatie op een lager en stabiel aantal gehouden sinds 2014, met een tot nu onverklaarbare uitschieter in 2021. De ganzen telling laat verder zien dat de brandgans in de zomer ver onder het afgesproken aantal zit. Zoals het er nu naar uitziet zal op deze soort mogelijk komende zomer populatiebeheer achterwege kunnen blijven. De telresultaten zullen betrokken worden in het nieuw op te stellen uitvoeringsprogramma faunabeleid en monitoring.

Instandhouding kamsalamander en grote modderkruiper provincie Utrecht (Bijlagen II en III)

Binnen de provincie liggen meerdere belangrijke kerngebieden voor kamsalamander (*Triturus cristatus*) en grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*). Kamsalamander en grote modderkruiper zijn in het [Supplement Biodiversiteit](#) van de [Natuurvisie](#) van de provincie tevens aangewezen als icoonsoorten van de provincie. Voor icoonsoorten geldt dat de provincie een bijzondere rol speelt voor hun instandhouding omdat het zwaartepunt van het verspreidingsgebied in Nederland binnen de provincie ligt.

Het voorkomen van de kamsalamander en grote modderkruiper in hun kernleefgebieden in de provincie is redelijk bekend. Verspreiding en populatiegrootte buiten de kerngebieden was echter niet recent in kaart gebracht. Deze informatie is nodig om de staat van instandhouding van de soorten te kunnen bepalen. De provincie heeft de kennisorganisatie RAVON (Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland), in het kader van de [Uitvoeringsverordening Biodiversiteit provincie Utrecht](#) subsidie verleend om gegevens van de verspreiding van deze soorten binnen de provincie te actualiseren. De onderzoeken richtten zich voornamelijk op wateren die binnen het historische verspreidingsgebied (vanaf 1990) van de soorten liggen. In wateren waar de soorten historisch voorkwamen, maar waarvan in laatste vijf jaar geen waarnemingen van de soorten bekend zijn, is actief gezocht en zijn environmental (e)DNA-monsters genomen. eDNA wordt gebruikt om de aanwezigheid van een soort in het water aan te tonen zonder dat de soort zelf gevangen hoeft te worden.

Kamsalamander is op 30% van de locaties (20/65) waar de soort voorheen voorkwam niet meer aangetroffen. Tevens loopt kamsalamander op 60% van de onderzochte locaties (39/65) een groot risico om, zonder gerichte maatregelen, in de komende decennia te verdwijnen.

Grote modderkruiper is niet meer aangetroffen in 63% (47/75) van de onderzochte gebieden. In 75% van de gebieden wordt de kwaliteit van het leefgebied beoordeeld als slecht of matig en in 67% van de gebieden zijn urgente maatregelen nodig om de soort te behouden.

De grootste achteruitgang van beide soorten vindt plaats in het agrarisch gebied, maar ook in natuurgebieden staan ze onder druk. Drukfactoren zijn onder andere bemesting, verdroging, vermindering van de waterkwaliteit, een toename van invasieve exoten (rivierkreeften) en het intensief schonen en baggeren van sloten.

In de rapporten zijn aanbevelingen opgenomen voor beheer- en herstelmaatregelen per locatie. Deze zijn onder andere gericht op het afstellen van het beheer van de locatie voor de soorten, het verbinden van de onderlinge locaties en het vergroten van het areaal aan geschikt leefgebied. Tevens wordt aanbevolen om intensiever te gaan

monitoren, zodat locatiespecifieke knelpunten beter kunnen worden geïdentificeerd en er gerichtere maatregelen kunnen worden genomen.

Om de kamsalamander en grote modderkruiper voor Utrecht en Nederland te behouden zullen we gebiedsgericht een integraal pakket van maatregelen uitwerken volgens het [Supplement Biodiversiteit](#), dat moet bijdragen aan het duurzaam voortbestaan van deze bedreigde soorten.

Vervolprocedure / voortgang:

Eind volgend jaar zullen wij u wederom middels een statenbrief op de hoogte brengen van de ecologische bevindingen van de komende jaargang.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen